

DE SPROKE VAN DE LAATSTE MAN

DR. ERNEST MAES

Op een afgelegen landgoed stierf een oude vereenzaamde jonker.

Het was herfst. Een eenvoudige begrafenisdienst had plaats in het kleine dorpskerkje en enkele ouden van dagen vergezelden de kist naar het graf.

Niemand zou verder nog over de overledene gesproken hebben, ware 't niet geweest dat er de volgende week een eigenaardige bekendmaking verscheen in de dagbladen: een stadsnotaris kondigde namelijk aan dat al de dokters die ooit hun zorgen verleend hadden aan de overleden jonker, dringend verzocht werden naar het landgoed te komen de dertigste november om drie uur in de namiddag.

Op de gestelde dag begonnen reeds vanaf halfdrie de auto's binnen te rijden in het landgoed: enkele dokters waren alleen, sommigen hadden hun vrouw meegebracht en een paar waren zelfs 'beschoonmoederd'. Met een aarzelende poging om gewoon te doen, gingen men de trappen van het kasteel op naar de wijde ingang deur en belandde in een grote ontvangstzaal waar een gezellig houtvuur knapperde in de open

haard. Men wisselde handdrukken en nam geleidelijk plaats op de fluwelen zetels en gebeeldhouwde stoelen.

Om klokslag drie uur klapte de notaris in de handen en keek rond: "Ik denk, dames en dokters, dat we kunnen beginnen? Wel, sta me dan toe u eerst en vooral geluk te wensen met uw stiptheid. Dit doe ik met des te meer nadruk, daar in 't algemeen gezegd wordt dat dokters nooit op tijd kunnen zijn op een vergadering."

Er werd geglimlacht en dan vervolgde de notaris ernstig: "Geachte dames, heren dokters, de overleden jonker - die lang geleden zijn vrouw en kind verloren had - stond alleen op de wereld. De eigenlijke erfenis gaat naar een goed werk, maar mijn cliënt heeft een aandenken willen nalaten aan al de dokters die hem ooit behandeld hebben. Aan mij heeft hij opgedragen elk van u op beurt te doen kiezen uit de kunstschaten die hier bijeengebracht zijn."

Hij zweeg en wees met breed gebaar naar enkele beelden, schilderijen en sierstukken die in een hoek gerangschikt stonden rond en op een grote mahoniehouten tafel. De aanwezigen begonnen ondereen te roezemoezen en wierpen belangstellende blikken in de aangeduide richting.

Toen stond een statige man van middelmatige leeftijd recht. "Heer notaris, geachte dames, geachte collega's, u weet allen dat ik wijlen onze patient chirurgisch behandeld heb voor een maagaandoening, twee maanden voor zijn dood. De operatie is goed gelukt. Het is slechts aan de algemene toestand te wijten dat mijn patient ten slotte overleden is. Ik meen dus dat het niet onbescheiden is mijn rechen te doen gelden."

Een goedkeurend gemompel ging door de vergadering.

"Inderdaad, dokter, we kennen u allemaal. Doe dus uw keuze en ik noteer het nodige", zei de notaris en verwees andermaal naar de tentoongestelde werken. De chirurg koos een marmeren vrouwenbeeld en onmiddellijk kwamen twee knechten toegelopen om het

Olieverf schilderij 40x60 cm, Ernest Maes

zware beeldhouwwerk naar de auto van de nieuwe eigenaar te dragen.

“Zo, dat is dan in orde. Dan groet ik u allen”, zei de chirurg, boog plechtig en vertrok.

Nauwelijks was de chirurg buiten of een tweede dokter stond op en ging naar de mahoniehouten tafel: “Ik assisteerde bij de operatie, heer notaris, ik zal dus maar meteen een aandenken nemen.” Hij greep een ivoren bonbonnière vast, maar zijn vrouw en zijn schoonmoeder wezen nadrukkelijk naar de ivoren juwelendoos ernaast. Hij haastte zich zijn vergissing goed te maken en vertrok met zijn vrouwelijke escorte.

“En ik gaf de anesthesie”, vervolgde een derde, “Ik verkies dat grote schilderij met paarden, dat me iets uit de zeventiende eeuw schijnt te zijn.”

“Jamaar, pardon dokter!”, riep een nerveuze dame, “daar heb ik ook goesting voor, want die kader is juist geassorteerd bij de spiegel van mijn salon. En wees

zeker dat mijn man ervoor gewerkt heeft: hij heeft drie slechte tanden getrokken bij de jonker en daarna nog een vals gebit geplaatst. Is ‘t niet waar ventje?” Ventje naast haar knikte.

“Jawel, maar aan gebitten maken is toch minder verantwoordelijkheid verbonden dan aan iemand in slaap doen voor een operatie, nietwaar?”, kwam de dame van de anesthesist ertussen.

Er ontstond beweging in de vergadering.

“On parle ici de responsabilité! Que dire alors de la cardiologie?”, riep één van de jongste aanwezigen, nerveus een dossier in de lucht stekend. “J’ai ici un électrocardiogramme que notre défunt m’a fait prendre l’année passée. Or, chacun de vous connaît la valeur d’un électrocardiogramme!”

“Oui. Ongeveer vijfhonderdfrank”, grinnikte een gezapige vijftiger aan de overzijde en zijn geburen lachten.

De notaris klapte moedeloos in de handen:

“Dames en dokters, neemt u me niet kwalijk, maar zo

komen we er nooit. Ik zie me tot mijn spijt verplicht de leiding van de gedachtewisseling te nemen. Luister, we gaan de specialismen alfabetisch vernoemen en volgens die rangorde mag ieder zijn keuze doen. Ik begin met de letter A.”

“Anesthesie!”, riepen de anesthesist en zijn dame tegelijk. Ze wenkten de knechten en laveerden triomfantelijk naar de uitgang met de knechten en het schilderij in hun kielzog.

“Ze moesten verleggen zijn!”, siste de tandartsdame en zag met woedende blik de geassorteerde lijst uit haar gezichtsveld verdwijnen.

Maar de notaris interesseerde zich niet langer aan verdere gevoelsontboezemingen en riep haastig: “Letter B. Bijvoorbeeld bacteriologie. Niemand? Dan nemen we de letter C.”

“Présent”, riep de cardioloog krijgshaftig en ging in de richting van een kleine albasten Diana met verleidelijke vormen. En zo ging het verder...

Naarmate het alfabet vorderde kreeg elke dokter zijn beurt en verdween met zijn kunstwerk. Eindelijk was de laatste letter voorbij en een diepe stilte viel in de voorheen woelige kasteelzaal. In de toenemende duisternis ordende de notaris zijn papieren en ging naar de vestibule om zijn overjas aan te trekken. Met verwondering stelde hij vast dat er naast de zijne nog een andere mantel aan de kapstok hing. Hij ging terug naar de ontvangstzaal, knipte het licht aan, keek rond... En inderdaad, nu ontdekte hij, in een diepe leunstoel bij de haard, de gestalte van een oude man die met afwezige blik zat te staren naar de laatste smeulende vlammen.

“O, pardon, ik had u daareven niet opgemerkt”, zei de notaris en vervolgde aarzelend: “Heb ik uw geneeskundige specialiteit misschien vergeten?”

De oude man zuchtte diep, als om zijn gedachten terug op de werkelijkheid te vestigen. “Specialiteit vergeten? Ik heb er geen, notaris, niet meer dan gij...”

“Maar, maar, waarom zijt ge dan naar hier gekomen?”, drong de notaris aan.

De grijsaard schokschouderde moedeloos en richtte zich langzaam op uit zijn zetel:

“Inderdaad, ik heb moeten vaststellen dat ik hier overbodig was...”

Hij slofte naar de vestibule, zette zijn hoed op, nam de laatste mantel van de haak en trok die moeizaam aan.

De notaris stak hem een bereidwillige hand toe en begon een onbestemde sympathie voor deze eenzame oude man te voelen.

“Misschien waart ge een vriend van de overledene?”, vroeg hij om de gespannen stilte te breken. De grijsaard trok mijmerend zijn gebreide handschoenen aan.

“Ja, ik had vriendschap voor hem, ik hield zijn hand vast toen hij stierf. Ik heb ook zijn vrouw helpen sterven, meer dan vijftig jaar geleden. Ze was edel en schoon: herinnert ge u dat marmeren beeld dat de chirurg gekozen heeft? Dat was de jonge kasteelvrouw, in de eerste maanden van haar huwelijk. Ik heb haar nog weten poseren voor de beeldhouwer. Maar het familiegeluk heeft niet lang geduurd: ze is in haar eerste kinderbed gestorven. Het kind bleef leven, maar toen het vier jaar was kreeg het de kroep. Tegenwoordig bestaat er serum, maar in die tijd konden we alleen maar een opening in de luchtpijp snijden, een buisje erin steken, dan de slijmen opzuigen en wegspuwen...”

“Maar... O, dus zijt gij dokter? Gij waart hier de huisdokter, de dokter van het dorp?”, vroeg de notaris verward.

De oude man opende de buitendeur en strompelde de trappen af

“Ja... ja... ik was maar een dorpsdokter”, mompelde hij halffluid en verdween langzaam in de avondnevel.

